

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
NAVOIY DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI**

**“ZAMONAVIY TARIX FANI
METODOLOGIYASINING
DOLZARB MUAMMOLARI”**

**mavzusidagi
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA**

MATERIALLARI

(2021-yil 24-mart)

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
NAVOIY DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
TARIX FAKULTETI
TARIX O‘QITISH METODIKASI KAFEDRASI**

**ZAMONAVIY TARIX FANI METODOLOGIYASINING
DOLZARB MUAMMOLARI**

mavzusidagi

Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari

2021-yil 24-mart

NAVOIY-2021

3. Джурабаев Д.Х. Бухарский эмират во второй половине XVIII - первой половине XIX вв. в письменных источниках. Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора исторических наук. Душанбе. 2014
4. МехдиДжафаризаде. Дипломатические и торгово-экономические взаимоотношения Средней Азии и Ирана в XIX в. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата исторических наук. Душанбе. 2012
5. Данков А.Г. “Отечественная и британская историография о соперничестве России и Великобритании в Центральной Азии (XIX- начало XXI вв.)”. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата исторических наук. Томск. 2008.
6. А.Г.Недвецкий. Правители Бухары. (27.01.2015). <http://greylib.align.ru>.
7. Брежнева С.Н. Историография проблемы присоединения Туркестанского края к России: вторая половина XIX в.- начало XXI в. Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора исторических наук. Москва, 2005.
8. Абдурахимова Н., Рустамова Г. Колониальная система власти в Туркестане во 2-ой половине XIX - 1-ой четверти XX в. Ташкент, 1999.
9. Алимova Н. И. Политика царской России в Туркестане по ограничению развития национального народного образования (1867- 1917). Автореферат дис.... канд. ист. наук. Ташкент, 2004.
10. Бороздин С.С. Политика российских властей в отношении мусульманского населения Туркестана и Бухары (1867 - 1914). Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата исторических наук. Екатеринбург. 2012.
11. Егоренко О.Е. “Бухарский эмират в период протектората России (1868-1920 гг.). Историография проблемы”. Диссертация на соискание ученой степени кандидата исторических наук. Москва. 2008.
12. Гарбузарова Е.Г. Геополитический аспект противостояния Российской и Британской империй в Центральной Азии в XIX веке. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата исторических наук. Бишкек. 2010.

TARIXIY BILIMLAR TASNIFI – TARIXIY TADQIQOTLAR OB’YEKTI SIFATIDA

G.B.To‘rayeva
Buxoro davlat universiteti

Annotatsiya

Maqolada tarix fanining mohiyati va tarmoqlari haqida fikr bildirilgan. Tarixiy tadqiqotlar obyekti sifatida tarix fanining ichki strukturasi qisqacha tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: Tarix fanining tarmoqlari va tuzilmalari, siyosiy tarix, harbiy tarix, diniy tarix, fan tarixi, gender tadqiqoti, san’at tarixi, intellektual tarix, madaniyat tarixi, diplomatiya tarixi, mikrotarix.

«Tarix» arabcha so‘z bo‘lib, «o‘tmish», «o‘tgan voqealar haqida hikoya» degan ma’nolarni anglatadi. Tarix odamlarning eng qadimgi zamonlardan to hozirgacha bosib o‘tgan hayot yo‘li, bugungi hayotni qanday qurganligi haqida ma’lumot beradi.

O‘rta Osiyo tarixchilarining tarixni yoritishdagi, tavsiflash va talqin qilishdagi ob’ektivlik va xolislik an’analari quyidagi fikrlarda o‘z izohini topgan . XIX asr ikkinchi yarmi - XX asr boshlarida yashab ijod qilgan Muhammad Yusuf Bayoniy “Xorazm tarixi” asarini yozishda tarix va uni tavsiflashga alohida e’tibor qaratadi va tarixni haqqoniy, ob’ektiv ravishda yozish shartligini uqtiradi: - “tarix kitobi yozishning bir sharti bor. Tarixiy voqealarni yozuvchi tarafdorlik etmasdan, bo‘lgan voqealarni rostlik bilan bayon etishi kerak. Agar rostlik bilan bayon etmasa, uning so‘zlari hech bir odamga ma’qul bo‘lmaydi”. [1:18]

Atoqli jadid namoyondasi, o‘zbek olimlaridan biri Abdurauf Fitrat esa Evropa tarixchilari tomonidan tarix fani va uning predmetining turli talqinlarini ilgari surish “avj” olgan XX asr boshlarida tarix vatarix fani haqida shunday deydi: - “Tarix millatimizning o‘tmishimizning taraqqiyotini hamda tanazzulining sabablarini o‘rganadigan fandır”.

Tarix va tarix fani yuzasidan bir qator fikrlar bildirib o‘tilganki, ular biri ikkinchisining mazmunini to‘ldirib keladi.

Adabiyotlarda qayd etilishicha, tarix so‘zi beshta ma’noni ifodallash uchun qo‘llanilmoqda:

1. Ijtimoiy taraqqiyot jarayonida yuzaga kelgan voqe’lik ,hayot ;
2. O‘tmishga oid dalil va hodisalar majmui- o‘tmish, kechmish;
3. Biror voqea-hodisaning izchil taraqqiyoti haqidagi fan;
4. Jamiyat taraqqiyoti haqidagi fan;

5. Biror ishning bajarilganligini ,biror voqea-hodisaning qachon bo‘lib o‘tganligini ko‘rsatuvchi aniq vaqt , sana:[4;58]

Mazkur fanning izohi keltirilgan boshqa manbada qayd etilishicha tarix bu -

1. Tabiat va jamiyatdagi har qanday rivojlanish jarayoni;

2.Insoniyat va uning mahsuli bo‘lgan tamaddunlar rivoji, jamiyatva davlatlar o‘tmishi taraqqiyoti jarayonini o‘rganuvchi fan. Tarix fani insoniyatning butun o‘tmishi davomida jamiyat hayotida sodir bo‘lgan voqea-hodisalar, jarayonlarni (jamiyat rivojini) yaxlit bir tarzda o‘rganadi.

Tarixiy manbalar va mumtoz adabiyotda tarix va ta‘rix iboralarining turlicha mazmunda qo‘llanilganligini kuzatish mumkin.Ta‘rix (arab tilida - yuz bergan, sodir bo‘lgan) –mashhur kishilarning tug‘ilishi va vafoti, turli bino - inshootlarning

qurilishi, kitoblar ta‘rifi va boshqa muhim voqea-hodisalar vaqtini aglatuvchi uslub. Ta‘rix ko‘pincha u yoki bu mashhur shaxsning vafotimunosabati bilan, biror-bir tarixiy voqeaning sodir bo‘lgan sanasini anglatish yoki unga ishora tarzida she‘riy tilda yozilgan. Ta‘rixda qo‘llanilgan so‘z va iboralar, ularni tashkil etgan arab harflarining abjad raqami bilan qo‘shib hisoblanganda ma‘lum bir sana kelib chiqadi. Sanani bildiradigan so‘z yoki ibora ta‘rix moddasi, ularni tashkil etgan harflarning abjad bo‘yicha yigindisi jumal deyiladi.Ta‘rix faqat mustaqil yozilmay, ba‘zi bir asarlarning ichida hamkeladi.

Masalan, Alisher Navoiy o‘zining “Maxzub ul-qulub” asarini yozgan vaqti haqida quyidagi to‘rtlikni bitgan:

Bu nomakim lisonim o‘ldi qoyil,

Qilkim tili har na‘v el ishiga moyil,

Tarixi xush lafzidin o‘ldi hosil,

Har kim o‘qusa ilohi bulgay xushdil.

Bu to‘rtlikda alohida ta‘kidlangan “xush” so‘zi asarning yozilish vaqtiga ishora bo‘lib, uning ta‘rixini sanaladi, bundagi harflarning raqamlar bo‘yicha yig‘indisi hijriy 906 sanani (midodiy 1500 y) bildiradi.[2: 278-279]

Hozirgi zamon tarix fani alohida bo‘limlar va sohalardan tashkil topgan bilimlar majmuidir.

Tarixchi olimlar D.A.Alimova va Z.A. Ilxamov tomonidan nashr qilingan “Tarix fani metodologiyasi” o‘quv qo‘llanmasida tarix fanining ichki strukturasi, inson va jamiyat taraqqiyoti bilan bog‘liq jihatlari tahlil qilingan. Shunga asoslanib tarix fanining quyidagi bo‘limlari keltirildi.

Harbiy tarix- tarix fanining eng qadimiy tarmoqlaridan biridir. Xatto “Tarix ning otasi” Gerodot va boshqa antik davr tarixchilari ham qadimda sodir bo‘lgan urushlar haqida alohida va ko‘plab ma‘lumotlar yozib qoldirganlar.XVIII asrdan boshlab esa harbiy tarix harbiy to‘qnashuvlar tarixi sifatida rivojlana boshladi.Ikkinchi jahon urushidan so‘ng, harbiy tarix fani sohasi tarkibiga urushayotgan mamlakatlar va davlatlarning ijtimoiy-iqtisodiy tarixini o‘rganish sohalari ham qo‘shildi.

Harbiy tarix fani tarixfaning tarkibiy qismi bo‘lib, urushlar, harbiy jang san‘ati, qurolli kuchlar, harbiy texnika va harbiy bilim berish, harbiy qo‘mondonlar, qo‘shinlar, davlatlarning harbiy faoliyati tajribalarini o‘rganadi.

Harbiy tarix fanining tarmoqlariga urushlar tarixi, harbiy jang san‘ati tarixi, qurolli kuchlarning shakllanishi va tuzilishi tarixi, harbiy o‘qotar qurollar va harbiy texnikaning paydo bo‘lishi va rivojlanishi tarixi, harbiy qismlar tarixi va harbiy tafakkur tarixi kiradi. Shuningdek, harbiy tarixshunoslik, harbiy arxeologiya, harbiy statistika sohalari harbiy tarix fanining maxsus tarmoqlari sanaladi.[4: 62]

Siyosiy tarix – tarixfanining eng dastlabki yuzaga kelgan tarmoqlaridan biri bo‘lib, bu tarix o‘z tarkibiga fuqarolik jamiyati tarixini, siyosiy voqealar tarixini,siyosiy boshqaruv tizimi va ijro etuvchi-hokimiyat tarixini o‘rganadi.

Ingliz tarixchisi. Eltonning fikricha, siyosiy tarix jamiyat tarkibi bo‘lgan inson faoliyatini o‘rganadi.Ko‘p hollarda siyosiy tarixchilar o‘z diqqat -e‘tiborlarini insonlar taqdiriga ko‘proq ta‘sir etuvchi siyosiy hokimiyat faoliyatini o‘rganishga qaratadilar.

Iqtisodiy tarix-statistikaning paydo bo‘lishi bilan faol rivojlana boshladi.

Tarixchi bu soha tadqiq idao damlarning yashash tarzi haqida to‘liq ma‘lumot bera olishi mumkin bo‘lmagan jon boshiga to‘gri keluvchi iqtisodiy ishlab chiqarish haqidagi ma‘lumotlar kabi faqatgina iqtisodiy tahlil bilangina cheklanib qolmasdan, demografiya, sotsiologiya kabi yo‘nalishlarni ham iqtisodiy soha tarixini o‘rganishga jalb eta olishi kerak.

Ijtimoiy tarix. XIX asrdan boshlab tarixchilar tomonidan tarixiy tadqiqotlarda oddiy odamlar va xalqning ahvolini o‘rganishga e‘tibor qaratish boshlandi. XX asrga kelib, «annallar maktabi» ijtimoiy tizim va jarayonlarni o‘rganishga kirishdi. XX asrning 60-yillarida E. Tomson tomonidan ishchilar tabaqasining kelib chiqish tarixining o‘rganilishi tarixiy tadqiqotlarda fanlararo yondashuvning imkoniyatlarini ko‘rsatib

berdi. Oila tarixi, ayollar tarixi o'rganila boshlandi, odamlarning kundalik faoliyati va shaxsiy hayotini o'rganishga e'tibor kuchaydi.

Diniy tarix. Tarix fani sohalari va tarmoqlari orasida eng dastlabki yuzaga kelgan tarmoqlardan biri diniy tarix sanaladi.

Fan tarixi. Tarix fani ilm-fanga kashfiyotlar ro'yxati sifatida emas, balki inson faoliyatining mahsuli va ayni vaqtda jamiyat va madaniy hayotning ajralmas bir bo'lagi sifatida qaraydi.

Ayollar tarixi va gender tadqiqotlari. Tarixda ayollar haqida ma'lumotlarning paydo bo'la boshlanishi feminizmning shakllanishi bilan bogliq hisoblanadi. Biroq XX asrning 60-yillari oxirlari 70-yillari boshlariga kelib «ayollarga oid tadqiqotlar» sifatida paydo bo'lgan bo'lsa, 80-yillarga kelib bu sohada «gender tadqiqotlari» deb nom oigan predmet tarmog'i shakllandi va bunda asosan ayollar tarixining konseptual apparatini o'rganishga e'tibor qaratila boshlandi. Gender tadqiqotlarining asosiy mavzulari oila va nikoh, uy xo'jaligi va bozor, huquq va siyosat, din va ta'lim, madaniyat sohalariga yo'naltirilgan.[4: 18]

San'at tarixi. San'at tarixi haqida tarixchilarning o'z nuqtayi nazarlari mavjud. Agar san'atshunoslar san'at asarining yaratilishi sanasi, muallifligi va uslubi kabi jihatlarini birinchi o'ringa qo'ysalar, tarixchilar esa mazkur san'at asarining yaratilishidagi shart-sharoitlar, kompozitsiyalar, kontekstlar, intellektual va ijtimoiy tarixi jihatlarini asosiy o'ringa qo'yadilar. Tarixchi asar yaratilgan davr tadqiqi jarayonida o'sha davrning estetik qarashlarini ham o'rganish bilan bir vaqtda o'zi ham bu sohada ma'lum bilimlarga ega bolishi lozim. San'at tarixini chuqur o'rganish tadqiq etilayotgan davr madaniy hayoti tarixini kengroq va batafsilroq tushunish va tadqiq etishda muhim o'rin tutadi.

Madaniyat tarixi. Madaniyat tarixi tarixiy tadqiqotlarning an'anaviy va asosiy tarmoqlaridan biri sanaladi.

Intellektual tarix. Intellektual tarix dastlabki vaqtlarda yirik mutafakkirlarning g'oyalari tarixi sifatida rivojlanib keldi. Keyingi davrda intellektual tarix o'z tadqiqot ko'lamlarini kengaytirib borib, tadqiqotlar jarayonida tarixiy voqelikka diniy va ayni vaqtda ilmiy qarashlarni, turli vaqtlarda sodir bo'lgan kasalliklar va ularning kelib chiqishi va oqibatlarini va boshqa shu kabilarni o'rganishga alohida e'tibor qaratmoqda. Ayni vaqtda yirik mutafakkirlar va ularning fikr va g'oyalariga, ulardan qoldirilgan matnlar, turli davrlarning tilshunosligi kabi sohalarga ham qiziqish ortib bormoqda.

Diplomatiya tarixi. Diplomatiya tarixining shakllanishi tarixiy tadqiqotlarning ilk ko'rinishlarida uchraydi. Bunda asosan tarixchilar tomonidan qirollar, shohlar, xonlar, diplomatlar va elchilarning o'zaro alohida muzokaralari tarixini yoritishga asosiy e'tibor qaratilgan. Keyinchalik diplomatiya tarixi sohasiga asta-sekin yangi tushunchalar kirib kela boshladi va endi tadqiqot jarayonida iqtisodiy va ijtimoiy ahvolning ham holatiga e'tibor qaratila boshlandi.

Yuqorida tarix fani va uning tarmoqlari haqida so'z yuritilgan bo'lsada, bunda fanning va u bilan bog'liq barcha tarmoqlarning tavsifi to'liq keltirilmaganligi o'z-o'zidan tushunarli. Yuqorida sanab o'tilganlardan tashqari tarixni xronologik davrlashtirish, ya'ni qadimgi davrlar, o'rta asrlar, yangi va eng yangi davrlar tarixiga bo'lib o'rganish, shuningdek, alohida olingan davlatlar, mintaqalar tarixiga va boshqalarga asoslangan holda o'rganish mumkin. Jahon tarixini global tarzda keng va atroflicha o'rganish va tadqiq etish bilan bir qatorda alohida insonlar, shaxslar, voqealar, qishloqlar, shaharlar tarixi bilan bog'liq kichik-kichik tarixiy tadqiqotlarni (mikrotarix) ham amalga oshirish mumkin.

Adabiyotlar roy'xati

1. Muhammad Yusuf Bayoniy. Shajarai Xorazmshohiy. T.: Meros. 1991.
2. Ibrohimov A. Bizkim o'zbeklar... T.: Sharq, 1999. 278-279-betlar.
3. O'zbekiston milliy ensiklopediyasi. Davlat ilmiy nashriyoti, 2004, 8-jild. 274-bet.
4. D.A.Alimova, Z.A. Ilxamov. Tarix fani metodologiyasi. O'quv qo'llanma T.: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2018.324-bet.

ЎЗБЕКИСТОН ТАРИХИНИ ЎҚИТИШДА «МУИЗЗ АЛ-АНСОБ»
АСАРИ МУҲИМ МАНБА

Ш.С.Гаффоров
тарих фанлари доктори, профессор
Самарқанд Давлат университети

Аннотация

Мазкур мақолада Амир Темур ва темурийлар даври тарихига оид «Муизз ал-ансоб» асари, унинг яратилиши, тадқиқ қилиниши-ўрганилиши тарихи ҳамда замонавий тадқиқи ва унинг Ўзбекистон тарихини ўқитишдаги аҳамияти тадқиқ қилинган.

Калит сўзлар: Манбашунослик, «Муизз ал-ансоб», конфедерация, легитимация, Дашти Қипчоқ, ассимиляция, Алигарх Ислон Университети, «Насаб-нома», «Шуъаб-и панджгона», генеология.

Ўзбек халқи давлатчилиги тарихида Амир Темур ва темурийлар даври алоҳида аҳамият ва ўринга эгадир. Бу давр инсоният цивилизациясида катта ва бой қатламни ташкил этса ҳам бироқ маълум сабабларга кўра чуқур ўрганилмаган. Бу масаланинг ёритилишини айниқса Ўзбекистонда етарли даражада деб бўлмайди. Бу соҳада мавзунинг манбашунослиги ниҳоятда хароб аҳволда. Амир Темур ва темурийлар даврига оид манбалардан санокли қисми чоп этилган холос. Темурийлар даври тарихшунослиги, айниқса бобурийлар даври бутунлай ўрганилмаган.

Амир Темур ва темурийлар даври давлат бошқаруви, қўшин, ҳарбий иш ва санъати XV асрнинг 30 йилидан то XVI асрнинг бошларида тузилган «Муизз ал-ансоб» асари маълумотлари асосида ёритилиши мумкин. Мазкур манба илмда XIX асрдан маълум бўлса ҳам узоқ давр ичида фақат қисман илмий тадқиқотлар доирасига киритилган эди. Яқингача Ўзбекистонлик ҳамда жаҳон темурийшунос олимлари асарнинг мазмунидан тўла хабардор эмасдилар. Бугунги кунларда манба рус тилида чоп этилган бўлса ҳам унинг маълумоти турли мавзулар бўйича таҳлил этилмаган.

Чингизийлар (1218–1370 й.) ва Темурийлар (1370–1506 й.) даврида Марказий Осиё ҳамда Яқин ва Ўрта Осиёда шу сулолалар ҳукмронлиги даври ва тарихига доир бир қанча асарлар ёзилди. Булар тарихий асарлар сифатида илмда талқин қилинади ва алоҳида аҳамиятга эгадир. Мазкур асарларда ана шу янги сулолалар ҳукмронлигининг легитимация масалалари кенг ёритилади [1].

Темурийлар даврида вужудга келган «Муизз ал-ансоб», асари форс тилида яратилган бўлиб, унда чингизийлар ва темурийларнинг насаблари, шу билан бирга давлат бошқаруви, туркий ва муғул қабилаларининг таркиби, уларнинг жамиятдаги ўрни, макомлари, ҳарбий-маъмурий тизими, урф-одатлар, анъана, кўчманчи халқларнинг ижтимоий қоидалари ҳақида кенг маълумот беради.

Ўрта Осиё халқлари тарихига оид «Муизз ал-ансоб» маълумотларини қуйидаги гуруҳларга бўлиш мумкин:

1) Амир Темур ва темурийларнинг насаблари, улар ўртасидаги оилавий муносабатлар, оила ва никоҳ масаласи;

2) ўтроқ ва кўчманчи аҳолининг давлат ва ижтимоий тузумларига доир маълумот;

3) Ўрта Осиёга келиб ўрнашган кўчманчи қабила ва элатларнинг тарихи, уларнинг янги конфедерациялар тузишдаги ўрни;

4) Жўчи хонадонига доир маълумот. Чиғатой ва Шибон насаблари ва шажараларига оид материаллар;

5) Темур ва темурийларнинг Дашти Қипчоқ ва Ўзбек шайбонийлари билан ўрнатилган муносабатлари ҳақида аниқ маълумотлар;

6) кўчманчилар ҳокимиятининг сакрализация масалаларига доир материаллар;

7) йасо ва йусун, тузук, тўра ҳуқуқининг жорий қилиниши;

8) кўчманчилар анъанасига асосланган давлат-маъмурий аппарати ва бошқарувининг шаклланиши;

9) номадлар ўртасидаги оилавий ва никоҳ масалаларини ёритилиши;

10) муғул қабилаларининг туркий аҳоли ўртасидаги ассимиляция масаласига доир маълумот.

11). Чингизийлар ҳокимиятининг босиб олинган худудларида легитимация масалаларига доир кузатувлар.

Бугунги кунда мазкур манбанинг тўртта нусхаси мавжуд. Улардан бири Франция Миллий кутубхонасида (Persan 67) сақланади. Ф. Ришар [2] ва А. Омон [3] бу нусха XVI асрнинг ўрталарида Истамбулда бўлгани ва 9 июль 1873 йили NBF фондига келиб тушганини таъкидлайдилар [4].

2 нусха Лондонда (Ог. 467) Британия кутубхонасида (British Library, собиқ «India Office») сер Хэмилтон (G. W. Hamilton) коллекциясига Деҳлидан 1868 й. сентябрида келиб тушган. Мазкур нусха

МАФКУРАВИЙ ОНГ ТАРИХИ ВА УНИНГ ИЖТИМОЙ ОНГ ТИЗИМИДА ТУТГАН ЎРНИ
Ф.Р.Худжакулова, НавДПИ Миллий ғоя, маънавият
асослари ва ҳуқуқ таълими кафедраси ўқитувчиси.....72

ZAMONAVIY TADQIQOTLARDA BUXORO AMIRLIGI TARIXINI O'RGANISHDAGI
NAZARIY KONSEPTUAL YONDASHUVLAR
R.Shukurov, Nizomiy nomidagi TDPU
“O‘zbekistonning eng yangi tarixi kafedrası o‘qituvchisi.....75

TARIXIY BILIMLAR TASNIFI – TARIXIY TADQIQOTLAR OB‘YEKTI SIFATIDA
G.B.To‘rayeva, Buxoro davlat universiteti.....78

3-SHO‘BA. O‘ZBEKISTON TARIXI FANINI O‘QITISHNING ILMIIY-NAZARIY METODOLOGIK JIHATLARI

ЎЗБЕКISTON ТАРИХИНИ ЎҚИТИШДА «МУИЗЗ АЛ-АНСОБ» АСАРИ МУҲИМ МАНБА
Ш.С.Ғаффоров, тарих фанлари доктори, профессор
Самарқанд Давлат университети.....81

УЧИНЧИ РЕНЕССАНС ЁШЛАРИ – БИРИНЧИ ВА ИККИНЧИ РЕНЕССАНС
АЖДОДЛАРИГА МУНОСИБ ВОРИСЛАРДИР
Г.К.Машарипова, Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти профессори.....83

БУЮК ҒАЛАБАГА МУНОСИБ ҲИССА ҚЎШГАН ЎЗБЕКISTONЛИК
“ҚУРОЛСИЗ АСКАРЛАР” ҲАҚИДА (хориж тарихшунослигида)
Хуршид Курбонов, тарих фанлари номзоди
Навобий давлат педагогика институти.....85

BADIIY TARIXIY ASARLAR O‘QUVCHILARNING MUSTAQIL ISHLASH
FAOLIYATINI O‘STIRISH OMILI
R.N.Tolibov, “Tarix o‘qitish metodikasi kafedrası” dotsenti, NDPI.....89

“БУХОРЧА” ВА “МАВРИГИ” МУСИҚИЙ ТУРКУМЛАРИ ТАДҚИҚОТЛАРИНИНГ
ТАРИХИЙ, МАЪНАВИЙ – МАЪРИФИЙ АҲАМИЯТИ
Б.И.Мустафоев, Бухоро вилоят Х.Т.Х.Қ.Т.У.М.О.Х. маркази доценти,
педагогика фанлари номзоди.....92

TARIXIY VOQEALARNI O'RGANISHDA TAHLIL VA DALIL
S.R.Tolibova, O‘zbekistonning eng yangi tarixi masalalari bo‘yicha
muvofiqlashtiruvchi metodik markazi ilmiy xodimi.....93

ЎЗБЕКISTON ТАРИХИНИ ЎҚИТИШДА БХСР АҲОЛИСИНИНГ ЭТНО МИЛЛИЙ
ТАРҚИБИ ҲАҚИДА ҚЎШИМЧА МАЪЛУМОТЛАР БЕРИШНИНГ УСУЛ ВА ВОСИТАЛАРИ
А.Б.Йўлдошев, Бухоро давлат университети “Жаҳон тарихи” кафедраси таянч докторанти.....96

ЎЗБЕКISTON ТАРИХИДА ХОТИН-ҚИЗЛАР МАСАЛАСИНИНГ ЎРГАНИЛИШИДА
ЁНДАШУВ МЕТОДЛАРИ
Д.М.Рўзиева, Навобий давлат педагогика институтининг мустақил изланувчиси.....98

TARIX FANINI ЎҚИТИШДА ИННОВАЦИОН ЁНДАШУВЛАР
Х.Х.Джураев, Бухоро вилоят Х.Т.Х.Қ.Т.У.М.О. институти ўқитувчиси
Ф.Х.Джураева, Бухоро шаҳар 8-умумий ўрта таълим мактаби тарих фани ўқитувчиси.....100

САДРИДДИН АЙНИЙ АСАРЛАРИДА ЁШЛАР ТАРБИЯСИ МАСАЛАЛАРИ
Темиров Ф.У. т.ф.ф.д. (PhD), БухДУ
Носиров Ш. талаба, БухДУ.....102